

„Dokončit reformaci českou“ Konference k 100. výročí I. sněmu Církve československé husitské

Pozvání na konferenci dne 21. května 2024

Naukový odbor Úřadu Ústřední rady Církve československé husitské pořádá 21. května 2024 konferenci s názvem „Dokončit reformaci českou“, u příležitosti 100. výročí I. sněmu Církve československé husitské – v rámci projektu Odkaz české reformace.

Na konferenci vystoupí např. patriarcha ThDr. Tomáš Butta, Th.D., děkan HTF UK doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D., emeritní prof. PhDr. PaedDr. Pavel Marek, Ph.D., církevní historik doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D. et Ph.D., historik Akademie věd doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D., DSc. či biskup pražský doc. ThDr. David Tonzar, Th.D., Dr.h.c.

Datum a čas: úterý 21. května 2024, 10.00 - 17.00 hodin.

Místo konání: Budova ústředí Církve československé husitské v Praze 6 – Dejvicích v Husově sboru a Komenského sále.

Vstup na akci je volný. Je však třeba se přihlásit do 10. května 2024 na adresu: marie.jandova@ccsh.cz

Program konference se bude skládat z příspěvků historiků, teologů, pedagogů a dalších odborníků a bude doplněn hudebními vstupy.

Cílem projektu je přispět k poznávání a rozvíjení duchovní kultury naší společnosti a jejímu směřování k sebepochopení a vzájemnému mezikulturnímu, mezináboženskému a mezilidskému porozumění. Církev československá husitská pořádá konferenci k 100. výročí I. sněmu CČSH, ve které připomene jeho význam v souvislosti s jejím ideovým formováním po stránce naukové a liturgické a organizačním uspořádáním a jejím přesahem do společnosti. Na tomto sněmu zazněla formulace „Dokončit reformaci českou“ a bylo přijato pojmové určení, které tuto tradici české reformace zdůrazňuje vzhledem k identitě církve: *„Církev československou husitskou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu a v podání starokřesťanském a jak je dosvědčen hnutím husitským, českobratrským a dalším úsilím reformačním.“*

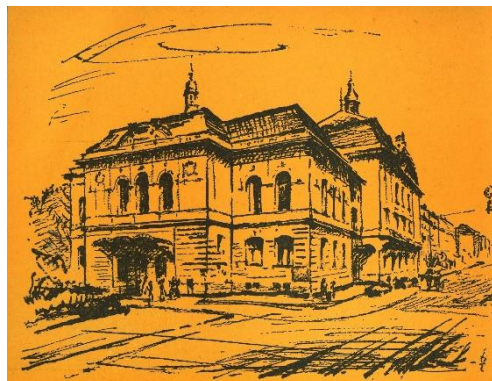
V rámci setkání budou předneseny příspěvky osobností z kulturní, akademické a církevní oblasti. Akce bude mít odborný i popularizační charakter a přispěje k hlubšímu poznání dějin a ideového formování Církve československé husitské v době 1. republiky v kontextu ekumenickém, kulturním a politicko-společenském.

Tato akce chce Církev československou husitskou představit jako moderní a otevřenou církev, zasazenou na pomezí hlavních proudů křesťanské tradice, která hledá lidskou zodpovědnost a vzájemné porozumění ve stále více konfliktním světě. Připomenutím myšlenek a vizí zakladatelů Církve československé husitské chce

příspěvům k poznávání duchovní kultury a hledání základních etických hodnot v demokratickém a ekumenickém dialogu v současné společnosti.

Časový harmonogram konference

9.30 Prezence
 10.00 Zahájení
 10.05 – 12.00 **1. Historická část** + diskuse
 12.00 – 12.45 Přestávka na oběd
 12.45 – 14.30 **2. Teologická část** + diskuse
 14.30 – 14.45 Přestávka na kávu
 14.45 – 16.30 **3. Tematická část** + diskuse
 16.30 – 16.50 Závěrečná diskuse
 16.50 – 17.00 Zakončení



/Délka jednoho příspěvku 15 minut/

Podrobnější informace o jednotlivých příspěvcích

1. Historická část

Prof. PhDr. PaedDr. Pavel Marek, Ph.D. (*1949), emeritní profesor českých dějin. Působil na katedrách politologie a historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a na katedře historie Filozofické fakulty Katolické univerzity v Ružomberoku. Je autorem a spoluautorem asi pěti desítek monografií a několika stovek studií otištěných doma i v zahraničí.

„Vývoj církve před zasedáním sněmu, tj. v období 1920-1924“

Anotace: Cesta Církve československé (husitské) k realizaci prvního sněmu nebyla přímočará. Její vůdčí osobnosti se musely vypořádat s řadou překážek, které jejímu svolání bránily. Od prvních dnů existence byl její vývoj zatížen problematikou jejího věroučného směřování. Poměrně rychle se v církvi zformovaly dva teologické proudy, modernistický a tradicionalistický, jejichž vůdcové usilovali o prosazení své teologické a organizační vize a jejich cílem bylo získat pro svou vizi většinu členů církve. Napětí provázející tyto procesy se promítlo do formulační podoby tzv. Pavlíkových ideových směrnic, ovlivnilo výsledky mise vladyky Dositeje (Vasić) a vyústilo do sporu o Československý katechismus Karla Farského a Františka Kalouse. Čas ukázal, že největší překážkou, kterou musela CČS(H) na své cestě za ideálem moderní církve 20. století zdolat, byla Gorazdova (Pavlíkova) vize reformovaného českého pravoslaví.

Mgr. Marcel Sladkowski (*1974), historik, archivář. Pracoval jako archivář ve Státním okresním archivu Zlín (1998–2005), od r. 2006 je archivářem brněnské diecéze CČSH a od r. 2015 vedoucím Ústředního archivu a muzea Církve československé husitské v Praze. Publikuje v oboru regionálních a církevních dějin.

„Materiály I. sněmu CČS v Ústředním archivu a muzeu CČSH“

Anotace: V příspěvku budou představeny dokumenty k I. sněmu Církve československé, jak jsou dochovány v Ústředním archivu a muzeu CČSH, a to v kontextu dalších historických pramenů uložených v tomto archivu.

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D., DSc. (*1970) působí v Historickém ústavu AV ČR a specializuje se na vybrané otázky především z politických, církevních a ideových dějin 20. století. Je autorem či spoluautorem několika monografií a řady odborných studií a esejů doma i v zahraničí. Od roku 2022 je členem Rady Českého rozhlasu.

„Reformní snahy v Římskokatolické církvi po první světové válce“

Anotace: Katolické prostředí prožívalo po vzniku Československa v roce 1918 silnou krizi, mezi jejíž projevy patřil také vnitřní rozkol a vznik Církve československé v roce 1920. Katolická církev patřila společně s aristokracií k hlavním kolektivním poraženým. Tato nepříznivá situace se stala podnětem ke snahám o transformaci a obnovu církevního a duchovního života, čemuž se chce věnovat můj příspěvek. Příznačné je, že se první impulsy k proměně začaly odehrávat v rámci řeholních komunit, reagující na nesnáze, které církvi přinesl poválečný vývoj, posílením důrazu na vzdělávací a spirituální aktivity a opouštění provincialismu otevřením novým evropským teologickým a duchovním proudům. Tento obnovný proces se pak šířil také do kněžské výchovy a ovlivnil tak novou generaci duchovních, jejichž formace se odehrávala v meziválečné éře. Nelze také pominout aktivity v rámci laických uskupení, zejména akademických, které na jedné straně usilovaly o duchovní renesanci, ale některé z nich obsahovaly i politický potencionál, který se kriticky stavěl k oficiální státní politice a radikálně požadoval posílení katolických pozic.

Mgr. Tomáš Novák, Th.D. (*1965), odborný referent naukového odboru ÚÚR CČSH, duchovní CČSH, zaměřen na křesťanskou etiku.

„I. sněm CČS(H) v dobovém tisku“

Anotace: Příspěvek se zaměří na zmapování referencí a reakcí I. sněmu CČS(H) v periodických mimo vlastní církevní publikace, tedy v periodických ostatních církví i periodických necírkevních. Závěr příspěvku přinese zhodnocení míry informovanosti a vyjádření se k zaměření a obsahu těchto referencí a reakcí.

PhDr. Jan Krško (*1972), pracovník Státního okresního archivu Rakovník a duchovní CČSH. Zaměřuje se na otázky církevních poměrů po vzniku Československa, Husova venkovského pobytu a dějin trampingu.

„První církevní sněm v zápase Církve československé o získání vlivu v českém duchovním prostoru“

Anotace: Církev československá aspirovala po svém vzniku na pozici nejsilnější náboženské organizace v republice. Mnozí stoupenci církve doufali, že se CČS stane oficiální státní konfesí s podporou politických elit. Vítězství v českém duchovním zápase spojovali s úsilím o socializaci dosavadních katolických kostelů. Všechny tyto

aspekty silně rezonovaly v prvních sjezdech CČS. Situace na sněmu v roce 1924 však již byla jiná. Vedení CČS se smiřovalo se skutečností, že zápas o dominanci v českém náboženském prostoru povede bez přímé podpory státních představitelů. Po tzv. pravoslavné krizi se navíc církev více soustředila na řešení vnitřních teologických a organizačních problémů. Ve sněmovních jednáních tak sice nebyla opuštěna myšlenka vítězného zápasu o prvenství v českém duchovním prostoru, ale začalo se spoléhat jen na vlastní iniciativu církve. Celková změna postoje se následně projevila při (ne)angažovanosti CČS v tzv. Marmaggiho aféře.

Doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D. et Ph.D. (*1979) působí jako docent na Katedře církevních dějin a literární historie Katolické teologické fakulty UK, kterou od roku 2022 vede, a v Historickém ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Zabývá se církevními dějinami 19. a 20. stol.

„I. sněm Církve československé v zrcadle vatikánské korespondence“

Anotace: Referát se bude zabývat reflexí prvního řádného sněmu Církve československé v Praze na Smíchově v srpnu 1924 ve zprávách československo-vatikánské korespondence. Primární zájem se bude zaměřovat na diplomatické zprávy apoštolského nuncia v Praze Francesca Marmaggiho, jehož dlouho chystané setkání pochopitelně zajímalo, takže o něm během září 1924 podrobně referoval církevním představitelům Svatého stolce. Kromě dění v samotné Církvi československé sledoval apoštolský nuncius rovněž její představitele, zejména patriarchu Karla Farského, přičemž nevěřil v perspektivu dalšího vývoje mladé církve.

Doc. ThDr. Kamila Veverková, Ph.D. (*1971), teoložka, emeritní děkanka Husitské teologické fakulty UK, proděkanka pro studijní záležitosti a koncepci studia na téže fakultě. Zabývá se vlivem působení církevní tradice na život současného křesťanstva a světa.

„Reflexe reformního hnutí katolického duchovenstva v Čechách u zakladatelů CČS“

Anotace: Autorka reflektuje reformní tradice, které předcházely vzniku CČS. Všechny reformní snahy českého katolického duchovenstva vycházely z reformního programu, který formuloval v roce 1848 František Náhlovský. Nejvýrazněji se to projevilo v Obnově církve katolické v Republice československé (1919). K těmto myšlenkám se po založení samostatné církve vrací Karel Farský, který ve statích, vydaných pod souborným názvem „Církev a stát“ psal o Bernardu Bolzanovi, a především Alois Spisar ve své základní historické práci „Ideový vývoj Církve československé“. K dalšímu podrobnému bádání o reformismu dochází však v CČS až v další generaci, především v publikacích Miloslava Kaňáka. CČS většinu reformů, navrhovaných v 19. století, realizovala.

2. Teologická část

Doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D. (*1971), duchovní CČSH, působí na pozici vedoucího Katedry systematické teologie, teologické etiky a teologické filozofie na HTF UK, nyní zastává funkci děkana. V centru jeho odborného zájmu jsou dějiny české teologie a teologie CČSH.

„Role Karla Statečného při formování teologie CČS a význam hesla ‚Dokončit českou reformaci!‘“

Anotace: Příspěvek nejprve stručně charakterizuje Karla Statečného jako morálního teologa, scholastického filozofa a apologetu českobudějovického teologického semináře, následně se pokouší postihnout rozsah jeho teologického posunu, ke kterému došlo po jeho přestupu do Církve československé, a nakonec i určit, v jakém smyslu Statečný porozuměl Masarykovým výzvám k pokračování v české reformaci a jak na tuto výzvu navázal svým heslem ‚Dokončit českou reformaci!‘, jež se stalo jedním z vyznavačských výrazů CČSH.

ThDr. Martin Chadima Th.D. (*1970), externí pedagog na ÚSP ÚHK, pedagog na Gymnáziu Evolution Sázavská, duchovní CČSH v Přelouči, autor řady odborných monografií, spisovatel, autor a průvodce vzdělávacích pořadů na ČT a ČRo.

„Teologie K. Farského a A. Spisara v pohledu prof. Z. Kučery“

Anotace: Reflexe, analýza, vyhodnocení a navazování na inspirativní osobnosti CČSH patří ke stěžejním bodům současné teologické práce. Zakladatel tzv. husitské teologie prof. Zdeněk Kučera soustavně promýšlel učení svých velkých předchůdců a pokoušel se jejich myšlení klást do souvislostí s vývojem moderního světa. Ve svých knihách se neustále vracel k českým i evropským myslitelům a vždy vnímal jednotlivé prvky jejich učení v dobových souvislostech. Zároveň vnímal teologii CČSH jako integrální součást evropského křesťanského myšlení.

Doc. ThDr. Gorazd Josef Vopatrný, Th.D. (*1959), pravoslavný teolog, vysokoškolský pedagog, vedoucí ústavu východního křesťanství Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

„Dokončit reformaci českou“ – pokus o pravoslavnou interpretaci“

Anotace: Spiritualita je žitá dogmatika. Empirická dogmatika Pravoslavné církve. Praxis a theoria. Smysl českých duchovních dějin.

ThDr. Jan Rokyta, Ph.D. (*1974), farář CČSH v náboženské obci Pardubice, vyučuje religionistiku na Katedře filozofie a religionistiky Univerzity Pardubice.

„CČSH mezi liberalismem a konzervativismem v kontextu náboženských změn současnosti“

Anotace: Příspěvek nejprve zrekapituluje náboženskou situaci křesťanství v současné Evropě. Dále ze sociologického hlediska přiblíží důležité momenty CČSH ohledně úspěšnosti reprodukce svého vlastního společenství, zvláště v perspektivě rodinného života, a dále problémy misie současnosti. Závěrem příspěvku bude nastínění dvou cest, kterými se CČSH může ubírat. Perspektivou zde bude Farského chápání náboženského liberalismu jako důrazu na život konkrétní náboženské obce v daném místě. Na druhé straně potom Trtíkův důraz na „konzervativismus“ jako opětovný návrat k biblicky chápanému Bohu.

Doc. ThDr. David Tonzar, Th.D., Dr. h. c. (*1972), pražský biskup CČSH, od roku 2003 je vyučujícím ředitelem na Husově institutu teologických studií. Na vyšší odborné škole a vysoké škole přednáší teologickou propedeutiku CČSH, teologii pro sociální práci, dějiny dogmatu, typologii církví a náboženských společností, četbu a rozbor středověkých textů, teologii 20. století, dějiny CČSH a systematickou teologii CČSH.

„Věrouka CČS tehdy a dnes. Srovnání věroučných usnesení I. církevního sněmu s teologií a praxí současné CČSH - příspěvek k IX. sněmu“

Anotace: I. sněm CČS na svém prvním zasedání v roce 1924 přináší základy výpovědí ve věci víry nové církve, které jsou shrnuty a rozpracovány na druhém zasedání v roce 1931. Studie přináší srovnání výpovědí církve zejména v oblasti ekleziologické, trinitologické a christologické na počátku teologického formování, v průběhu VI. sněmu a v současnosti. Sleduje reflexi Učení náboženství křesťanského, Základů víry a současnou víru sborů CČSH a naznačuje vývoj zrodu nového dokumentu Víra CČSH.

ThDr. Jaroslav Hrdlička (*1959), působí na HTF UK (Katedra historické teologie a církevních dějin), věnuje se českým i evropským dějinám, české historiografii 19. a 20. století a dějinám CČSH.

„První sněm CČSH 1924 a 1931 a teolog František Kovář“

Anotace: K vývoji české religiozity 20. století se řadí i dějiny Církve československé husitské (CČSH). Její vznik před více než sto lety byl realizován jako církevní rozkol, po němž tato církev prošla v dalším vývoji složitým hledáním a nacházením teologické a duchovní identity. Vznikla jako výron krize římského katolicismu za první světové války a po roce 1918, nacionalistických nálad doby, ale i odraz staletých snah o reformu římskokatolické církve a křesťanského formování české společnosti. Podstatnými pro meziválečné období dějin CČSH se staly dvě etapy jejího prvního sněmu v letech 1924 a 1931.

3. Tematická část

Mgr. Pavel Kolář, Th.D., M.T.S. (*1975), odborný asistent a vedoucí Katedry praktické teologie HTF UK, duchovní Církve československé husitské v NO Praha 4 - Nusle.

„Cesty k liturgii CČS. Liturgický život Církve československé (husitské) do I. sněmu v roce 1924“

Anotace: Příspěvek se v první části zaměří na shrnutí návrhů na reformu liturgického života v dokumentu Obnova církve katolické v Československé republice (1919) a v liturgickém referátu Aloise Tuháčka na Valném sjezdu CČS v roce 1921. V druhé části pak představí vybrané návrhy bohoslužebných pořádků pro slavení liturgie z prostředí CČS před rokem 1924. V závěru nabídne jejich zhodnocení s ohledem na dnešní otázky liturgického života v CČSH.

Mgr. Vladimír Hraba (*1980), duchovní Církve československé husitské v regionu západních Krkonoš, věnuje se především liturgice s přihlédnutím k dějinám CČSH a tradici obecné církve.

„Referát Františka Kalouse o bohoslužebném řádu“

Anotace: Příspěvek se zabývá obsahem vystoupení liturgického referenta Františka Kalouse na prvním řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze. Kalous svým vystoupením doplnil sněmovní příspěvky Karla Statečného a Karla Farského o věrouce a ústavě CČS. Navázal také na závěry svého předchůdce v roli liturgického referenta Aloise Tuháčka. Vytvořil tak jeden ze základních pilířů života a služby církve po překonání tzv. pravoslavné krize. Hlavním přínosem Kalousova příspěvku se stalo definování liturgického charakteru církve soustředěného kolem eucharistické (mešní) bohoslužby. K přijetí sněmem připravil a doporučil bohoslužebný řád v podobě liturgie navržené Karlem Farským, doplněné formulářem večerní pobožnosti. Oba obřady se přijetím na sněmu staly charakteristickou osou bohoslužebného života církve. V dalších částech svého vystoupení se zaměřil na praktické liturgické předpisy či materiály pro modlitbu a zvěstování církve. Pozornost věnoval také otázce svěcení kněžstva, jejíž pojetí tak pomohl církvi definovat. Kalousův referát ukončil prvotní období liturgického života CČS, založeného na Českém misálu a postupném vytváření vlastních liturgických tvarů v dialogu i konfrontaci s východní liturgií (pravoslavná krize) stanovením řádné jednotné normy. Otevřel tak pro CČS cestu do budoucnosti jako církvi, jejíž liturgie vychází z obecné křesťanské tradice, ale není jí výlučně vázaná. Uvedený příspěvek se zabývá jak faktickým rozbořem obsahu Kalousova referátu, tak jeho začleněním do kontextu teologie CČSH. V neposlední řadě se snaží vystihnout motivy Kalousových závěrů, které coby nadčasové určovaly do budoucna teologii, službu i praktický život CČS(H) a mají církvi co říci i v její současnosti.

PhDr. Martin Jindra (*1973), historik Ústavu pro studium totalitních režimů a pracovník Ústředního archivu a muzea Církve československé husitské. Specializuje se na problematiku moderních církevních dějin.

„Hledání osobitého uměleckého výrazu v období I. řádného sněmu CČS na příkladu Husova sboru v Českých Budějovicích“

Anotace: Interiéry sborů a bohoslužebných prostor Církve československé (husitské) od počátku jejího zrodu v lednu 1920 dotvářela a prožitek ze společenství s Ježíšem Kristem při liturgii a svátostech umocňovala umělecká díla. Na druhou stranu církev v první dekádě svého působení z mnoha důvodů nikdy přesně nedefinovala konkrétní, jasně vyhraněné požadavky a nároky na uměleckou výzdobu svých chrámů a modliteben. Do této situace vstupuje právě v roce konání I. řádného sněmu jeden z neoriginálnějších českých tvůrců přelomu 19. a 20. století František Bílek, aby realizoval svoji představu „o duchovní výživě bratří“ v liturgickém prostoru Husova sboru v Českých Budějovicích.

Tomáš Butta (*1958) je duchovní, teolog a biskup-patriarcha Církve československé husitské. Věnuje se oboru praktické teologie, historické a církevní tematice. Přednáší na Husově institutu teologických studií v Praze homiletiku, katechetiku a praktický liturgický projev.

„I. sněm CČSH a výchovný úkol církve“

Anotace: V úvodu příspěvku bude naznačena situace ve školství doby první republiky a postavení výuky náboženství mezi vyučovacími předměty. Bude přiblížen význam výchovy a jejího pojetí v počátcích Církve československé (husitské). CČS(H) si vytkla za cíl „obrození národa v duchu Kristově“. Úkolem a otázkami výchovy a vyučování se zabýval I. sněm CČSH v roce 1924. Výchovný výbor byl složen z učitelů a duchovních. Zpráva o prvním sněmu obsahuje dva prameny: rezoluci připravenou výborem pro výchovu a referát Václava Lemberka. V příspěvku bude věnována pozornost tématům a pojmům, jakými jsou laická morálka a výuka náboženství ve škole, převýchova národa jako změna hodnotového systému, rozlišování mezi výchovou a vyučováním, Ježíš jako vychovatel a učitel, výchovné vzory – Jan Hus, J. A. Komenský a T. G. Masaryk, osobnost učitele-vychovatele a žáka, recepce a ocenění Komenského didaktiky v CČS(H). Vyznačeny budou specifické rysy výuky náboženství Církve československé husitské a jejího praktického uskutečňování v prvním desetiletí. V závěru bude stručná reflexe výchovného úkolu církve dnes.

Mgr. Jana Krajčířiková (*1973), právnička, tajemnice Ústřední rady CČSH, přednáší na Husově institutu teologických studií základy církevního práva, předsedkyně legislativně-právní poradní komise ústřední rady.

„Jednací řád I. sněmu ve srovnání s jednacími řády následujících sněmů“

Anotace: Příspěvek je zaměřen na jednací řády řádných sněmů CČS(H), nikoliv na jednací řády sněmů volebních, které mají zvláštní agendu. V úvodu budou zrekapitulovány termíny dosavadních sněmů CČS(H) a jejich jednotlivých zasedání. Poté bude stručně přiblížen jednací řád valného sjezdu CČS z roku 1921, který byl ještě velmi jednoduchý. Dále bude podrobněji rozebrán jednací řád I. řádného sněmu. V následujícím přehledu odchylek jednacími řády pozdějších sněmů si budeme všimnout posunu v úpravě některých bodů – například usnášeníschopnosti sněmu, složení a velikosti sněmovních výborů, pravidel pro jednání sněmovních výborů, podmínek vedení rozpravy, úkolů generálního tajemníka sněmu, složení a úlohy předsednictva sněmu. V závěru se stručně zamyslíme nad možnými podněty pro přípravu jednacího řádu IX. sněmu CČSH.

